

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1617

Vragen van de leden **Van der Woude** en **Brekelmans** (beiden VVD) aan de Ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Buitenlandse Zaken over *het bericht «China financiert onderzoek naar mensenrechten aan VU»* (ingezonden 20 januari 2022).

Antwoord van Minister **Dijkgraaf** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken (ontvangen 8 februari 2022).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «China financiert onderzoek naar mensenrechten aan VU»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u aangeven in hoeverre het Cross-Cultural Human Rights Centre (CCHRC) de afgelopen jaren zowel intern als extern transparant was over het feit dat zij gefinancierd werd door China?

Antwoord 2

De Vrije Universiteit laat desgevraagd weten dat in de interne verslaglegging en financiële verantwoording altijd vermeld is hoe het onderzoekscentrum gefinancierd werd. Externe verantwoording vindt plaats via het Jaarverslag van de VU. In het Jaarverslag van de VU worden subsidies niet individueel, maar geaggregeerd verantwoord en de financiering van het CCHRC is dan ook niet specifiek in het jaarverslag van de VU vermeld.

Vraag 3

Kunt u aangeven of de Ministers van OCW en van Buitenlandse Zaken op de hoogte waren van deze financiering?

Antwoord 3

Het Ministerie van OCW en het Ministerie van BZ waren niet op de hoogte van deze financiering. De Minister van OCW is op geaggregeerd niveau op de hoogte van de financiën van kennisinstellingen, maar is niet op de hoogte

¹ China financiert onderzoek naar mensenrechten aan VU | NOS

van (de herkomst van) financiering per (deel)activiteit. Het valt binnen de autonomie en daarmee de verantwoordelijkheid van de instelling om hier zicht op te houden.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken houdt geen overzicht bij van de financieringsstromen van faculteiten van Nederlandse universiteiten.

Vraag 4

Deelt u de mening dat dergelijke financiering van wetenschappelijk onderzoek door China, de academische onafhankelijkheid van Nederlandse kennisinstellingen mogelijk aantast, en dat dit onwenselijk is?

Antwoord 4

In algemene zin geldt dat instellingen beducht moeten zijn op de gevaren en risico's die samenhangen met financiële afhankelijkheden. Juist vanwege de mogelijke aantasting van academische kernwaarden (academische vrijheid en wetenschappelijke integriteit) die eruit voort kan vloeien. Zoals ook beschreven in de Nationale Leidraad Kennisveiligheid is het van belang dat instellingsbesturen over een overzicht beschikken van hun significante samenwerkingen met buitenlandse partners.

Tegelijk hecht ik eraan te onderstrepen dat dit niet betekent dat alle financiering vanuit China per definitie afgewezen moet worden. Het gaat om een gedegen afweging van kansen en risico's door de kennisinstellingen. Dat vergt alertheid en maatregelen om risico's zo veel mogelijk te mitigeren, maar mag niet leiden tot willekeurige uitsluiting, verdachtmaking of discriminatie. Academische vrijheid moet altijd gewaarborgd zijn; ook de schijn van een inperking van deze vrijheid is onwenselijk.

Vraag 5

Deelt u de mening dat het wenselijk is dat toehoorders in het publieke debat en studenten die een vak volgen ervan op de hoogte zijn dat het onderzoekscentrum waar zij mee te maken hebben geheel of grotendeels wordt gefinancierd door een buitenlandse mogendheid?

Antwoord 5

Boven alles geldt dat de wetenschappelijke onafhankelijkheid van een onderzoekscentrum van een Nederlandse kennisinstelling te allen tijde gegarandeerd dient te zijn. Onafhankelijkheid is een van de principes in de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit. In het verlengde hiervan moeten toehoorders in het publieke debat en studenten die een vak volgen bij een onderzoekscentrum er dus altijd op kunnen vertrouwen dat de wetenschappelijke onafhankelijkheid bij (de activiteiten van) het onderzoekscentrum gewaarborgd is.

Vraag 6

Kunt u met universiteiten in gesprek gaan om erachter te komen of er nog meer onderzoekscentra bestaan die geheel of voor de meerderheid van hun inkomsten afhankelijk zijn van één van de landen die in het Dreigingsbeeld Statelijke Actoren worden genoemd? Kunt u deze bevindingen met de Kamer delen?

Antwoord 6

In het kader van de maatregelen op het gebied van kennisveiligheid zijn er het afgelopen anderhalf jaar op bestuurlijk niveau reeds gesprekken gevoerd over kennisveiligheid met de Nederlandse kennisinstellingen, de zogenaamde «kennisveiligheidsdialoog». In deze gesprekken zijn ook het Dreigingsbeeld Statelijke Actoren en de risico's omtrent internationale samenwerkingen, evenals de financiering daarvan, expliciet aan bod gekomen. In het verlengde van deze gesprekken heeft de kennissector samen met de rijksoverheid de Nationale Leidraad Kennisveiligheid opgesteld, die 31 januari jl. is gepubliceerd. Daarin wordt gewezen op het belang van gepaste zorgvuldigheid in het partneracceptatiebeleid van instellingen. Het is van belang om te weten wie de financiers zijn achter de samenwerkingen. De kennissector heeft aangegeven aan de slag te gaan met de implementatie van de leidraad. Ik zal daarbij, samen met andere ministeries en diensten, een vinger aan de pols houden. Als de inspanningen onvoldoende blijken zal het kabinet aanvullende maatregelen op dit punt treffen.

Vraag 7

Deelt u de mening dat uitspraken van betrokkenen bij het CCHRC mensenrechtenschendingen door China legitimeren en daarmee ondermijnend zijn voor het Nederlandse mensenrechtenbeleid ten aanzien van China? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Nederland heeft een duidelijk en transparant mensenrechtenbeleid en verwelkomt een actief en kritisch debat op dit belangrijke onderwerp. Een andere blik op het mensenrechtendiscours is dus geenszins ondermijnend voor het Nederlandse mensenrechtenbeleid. In het kader van academische vrijheid hebben onderzoekers alle ruimte om tot een ander inzicht te kunnen komen dan het Nederlandse overheidsbeleid. Dat onderscheidt ons juist van meer restrictieve staten. Wel is transparantie over mogelijke afhankelijkheden bij onderzoek naar mensenrechten belangrijk. Zeker als het gaat om financiering door partijen die zelf onderwerp zijn van zorgen op dit gebied.

Vraag 8

Hoe beoordeelt u de impact van dergelijke beïnvloeding op de vrijheid en veiligheid die Oeigoeren in Nederland ervaren, gegeven dat zij reeds worden geconfronteerd met intimidatie en dreigementen vanuit China?

Antwoord 8

Het kabinet deelt de zorgen over intimidatie en dreigementen aan het adres van Oeigoeren in Nederland. De regering staat pal voor het beschermen van de rechten van iedereen in Nederland, waaronder bescherming tegen druk vanuit het land van herkomst. Dit geldt uiteraard ook voor de vrijheid en veiligheid van Oeigoeren in Nederland. Dergelijke intimidatie is onacceptabel. Het kabinet heeft dat ook herhaaldelijk duidelijk gemaakt bij de Chinese autoriteiten. Iedere Nederlandse burger moet vrij zijn om zijn/haar fundamentele rechten uit te oefenen in de Nederlandse samenleving, zonder belemmering of tussenkomst van een buitenlandse statelijke actor. Het kabinet roept burgers op in geval van bedreiging aangifte te doen. Voor het tegengaan van ongewenste buitenlandse inmenging richting in Nederland wonende gemeenschappen met een migratie-achtergrond is in 2018 een aanpak Ongewenste Buitenlandse Inmenging ontwikkeld, waarover uw Kamer destijds is geïnformeerd.² Er wordt doorlopend gekeken of deze aanpak in het licht van huidige en nieuwe dreigingen volstaat om de veiligheid en vrijheid van deze burgers te kunnen blijven beschermen.

Vraag 9

Kunt u aangeven of een universitair onderzoekscentrum dat voor 100 procent dan wel 80 procent gefinancierd wordt door een buitenlandse mogendheid, in Australië onder de registratieverplichting voor agents of foreign influence zou vallen?

Antwoord 9

Het door Australië gehanteerde Foreign Influence Transparency Scheme (FITS) richt zich op het vergroten van transparantie over buitenlandse politieke beïnvloedingsactiviteiten. Onder het FITS zijn personen en organisaties die in Australië lobbyen voor een niet-Australische opdrachtgever (bedrijf, overheid, buitenlandse politieke organisatie) verplicht om zich te registreren. Het gaat daarbij om lobbyactiviteiten namens een buitenlandse opdrachtgever die tot doel hebben om de Australische politiek en/of overheid te beïnvloeden. Deze activiteiten zijn overigens niet illegaal en het register is slechts bedoeld om deze inzichtelijk te maken.

Uit contacten met de Australische overheid blijkt dat het onwaarschijnlijk is dat een onderzoekscentrum dat voor 100 dan wel 80 procent gefinancierd wordt door een buitenlandse mogendheid onder FITS zou vallen. Financiering door een buitenlandse opdrachtgever is op zichzelf niet registratieplichtig zolang het niet tot doel heeft om de Australische politiek of overheid direct te beïnvloeden. Vormen van academische samenwerking en financiering vallen daarmee over het algemeen niet onder dit register.

² Kamerstuk 30 821, nr. 42

Vraag 10

Vindt u ook dat deze casus de noodzaak voor een openbaar register voor agents of foreign influence in Nederland aantoont en kunt u aangeven hoe het staat met de uitvoering van de motie van het lid Brekelmans?³

Antwoord 10

Mede gezien het bovenstaande, ben ik van mening dat een register zoals vormgegeven in Australië niet de oplossing vormt om mogelijke beïnvloeding van onze kennisinstellingen tegen te gaan. Via verscheidene kennisveiligheidsmaatregelen – zoals de op 31 januari jl. gepresenteerde Leidraad Kennisveiligheid en het Loket Kennisveiligheid – probeer ik kennisveiligheid samen met de sector beter te verankeren en bewustzijn te vergroten. Aan de uitvoering van de motie Brekelmans, waarin de Kamer het kabinet verzoekt om te rapporteren of en op welke wijze een openbaar register voor «agents of foreign influence» zoals in Australië ook in Nederland mogelijk is, wordt gewerkt. De Kamer zal daarover in een later stadium worden geïnformeerd.

Vraag 11

Kunt u deze vragen beantwoorden vóór het commissiedebat Internationalisering en Kennisveiligheid van 9 februari 2022?

Antwoord 11

Ja.

³ Kamerstuk 35 925-V, nr. 52